

ΣΥΝΕΛΘΩΜΕΝ ΠΙΣΤΟΙ ΝΟΗΤΩΣ, ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΤΟΥ ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΡΟΑΣ

«Ξενίας δεσποτικής και αθανάτου τραπέζης, εν πενιχρώ Σπηλαιώ πριν απολαύσαντες, νυν προς Ιορδάνην δράμωμεν, μυστήριον οψόμενοι ξένον, το της άνω λαμπρότητος πρόξενον».

Α'

Μόλις πριν λίγες μέρες απολαύσαμε τη φιλοξενία του Κυρίου μας στο φτωχικό Σπήλαιο της Βηθλεέμ. Και, να, που, η γλυκιά μας μάνα και παρηγορήτρα, η Εκκλησία, μας προσκαλεί, με τους ωραιότατους ύμνους, τα κείμενα και τις αγιαστικές πράξεις της, να τρέξουμε «κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό», για να ιδούμε άλλο ένα παράξενο μυστήριο, που προξενεί την ουράνια λαμπρότητα. Όπως είδαμε να συμβαίνει με τον εορτασμό της Γεννήσεως, έτσι και η μεγάλη εορτή των Θεοφανείων προετοιμάζεται στη Θεία Λατρεία αρκετές μέρες νωρίτερα. Ήδη, από τη διπλή γιορτή της Περιτομής και του Μεγάλου Βασιλείου, οι εκκλησιές και οι ψυχές μας πλημμύρισαν από τους γλυκύτατους «χρωματικούς» ήχους των Καταβασιών:

-Βυθού ανεκάλυψε πυθμένα, και δια ξηράς οικείους έλκει, εν αυτώ κατακαλύψας αντιπάλους, ο κραταιός εν πολέμοις Κύριος, ότι δεδόξασαι.

-Στίβει θαλάσσης, κυματούμενον σάλον...Έκρυσεν άρδην, υδατόστρωτος τάφος...

Τέτοιοι ύμνοι μας μεταφέρουν στα καταπληκτικά γεγονότα της Εξόδου του ισραηλιτικού λαού από την Αίγυπτο και τη θαυμαστή διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας. Το τέλος, βεβαίως, τότε, εκμεταλλευτών του Ισραήλ στον «υγρό τάφο», θα μπορούσε να διδάξει τους σημερινούς, αδίστακτους, καταχραστές του παγκόσμιου πλούτου και των δικαιωμάτων των λαών, αν είχαν, έστω και ελάχιστο, «φόβο Θεού». Όμως, με την ενανθρώπησή Του, ο Κύριος εγκαινίασε μια καινούρια εποχή, μια νέα κοινωνία, όχι για κάποιους «περιούσιους» λαούς, αλλά, για όλη την οικουμένη. Μάλιστα, άγιοι Πατέρες χαρακτηρίζουν τα Θεοφάνεια, ως ένα «δεύτερο κατακλυσμό», αλλά, θεϊκής χάριτος και αγάπης. Προς αυτήν, ακριβώς, την κατεύθυνση, του θείου φωτισμού, μας παροτρύνουν να στραφούμε, προεορτίως, και οι πνευματοφόροι υμνογράφοι:

-Συνέλθωμεν πιστοί νοητώς, προς τας του Ιορδάνου ροάς, θαύμα μέγα, όπως ίδωμεν σαφώς- ο Κτίστης γαρ των όλων, επιφανείς ωράθη και βαπτισθήναι παραγέγονε.

-Από της Βηθλεέμ, επί τον Ιορδάνην, μεταβώμεν- εκεί γαρ το φως τοις εν σκότει, αυγάζειν ήδη άρχεται.

Στις ιερές ακολουθίες όλων των επόμενων ημερών, οι ιεροί υμνογράφοι, με εξαιρετικές εικόνες, μας οδηγούν μπροστά στα μελλούμενα να συμβούν την ημέρα των Θεοφανείων. Είναι δε χαρακτηριστική η σύνθεση των Κανόνων κατά μίμηση και με δανεισμό φράσεων και μελωδιών της Μεγάλης Εβδομάδος. Σε τέτοιο, μάλιστα, βαθμό, ώστε να κινδυνεύει κανείς, ακούγοντας τους ύμνους αυτούς, με τους γνωστούς, κατανυκτικότετους ήχους εκείνων των ημερών, να νομίσει πως...έφτασε το Πάσχα. Μπορούμε, λοιπόν, για άλλη μια φορά, να θαυμάσουμε τη δομή, τους σκοπούς και την παιδαγωγία της Λατρείας

μας, καθώς, μέσα σ' αυτήν, με τόση σοφία, όλα τα γεγονότα της επίγειας παρουσίας του Κυρίου συνδέονται άρρηκτα και οι πιστοί παρακινούνται να τα βιώσουν ως ένα ενιαίο σύνολο, σε μια σταυροαναστάσιμη πορεία.

Από τα ευαγγέλια γνωρίζουμε ότι, μετά τη Γέννηση, ακολούθησαν: η φυγή στην Αίγυπτο, η σφαγή των αγίων νηπίων από τον αιμοσταγή Ηρώδη και η επιστροφή της Αγίας Οικογένειας στη Ναζαρέτ: «Και ελθών κατώκησεν εις πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, όπως πληρωθή το ρηθέν δια των προφητών, ότι Ναζωραίος κληθήσεται» (Ματθ.2,23).

Από παλιά, πολλοί συγγραφείς έχουν εκθειάσει την ομορφιά αυτής της κωμοπόλεως, που είχε τη μοναδική ευλογία να φιλοξενήσει τον Κύριο κατά την παιδική και τη νεανική Του ηλικία. Σ' ένα περιβάλλον χαριτωμένο και ειρηνικό, ο Ιησούς συναναστρεφόταν απλούς ανθρώπους- γεωργούς, βοσκούς, μικροεμπόρους, τεχνίτες- αντλώντας, έτσι, και ωραιότατες εικόνες για τις ανεπανάληπτες Παραβολές Του.

Είναι γεγονός, ότι, εκτός από την επίσκεψη του δωδεκαετούς Ιησού στο Ναό του Σολομώντα, ελάχιστες πληροφορίες μας δίνουν τα ευαγγέλια γι' αυτό το διάστημα της ζωής Του. Κι όμως, γι' αυτόν το «γνωστό Άγνωστο», οι συμπατριώτες Του- που τον ήξεραν ως «γιο του μαραγκού» και της Μαρίας- απορούσαν για το πώς μπορούσε να μιλάει με τόση σοφία, «γράμματα μη μεμαθηκώς». Εμείς, γνωρίζοντας ότι τα ευαγγέλια δεν είναι βιογραφίες του Χριστού, αλλά, στην ουσία, βιβλία για την κατήχηση των χριστιανικών κοινοτήτων, δεν πρέπει να απορούμε για τα, όποια, κενά στις περιγραφές τους. Και, βεβαίως, απορρίπτουμε, ως ανόητες, απόψεις για, δήθεν, σπουδές του Κυρίου σε διάφορες χώρες. Αντιλήψεις, που, συνήθως, διαδίδουν άνθρωποι ανυποψίαστοι περί την Πίστη μας, ή, κινούμενοι στα «μήκη κύματος» που εκπέμπουν εκείνοι που υπηρετούν αντιχριστιανικές και σκοτεινές, παγκόσμιες κινήσεις και οργανώσεις.

Β'

«Τότε παραγίνεται ο Ιησούς από της Γαλιλαίας επί τον Ιορδάνην προς τον Ιωάννην του βαπτισθήναι υπ' αυτού»- μας πληροφορεί ο ευαγγελιστής Ματθαίος (3,13).

Αφήνοντας ο Ιησούς την ήρεμη ζωή της Ναζαρέτ, στην ηλικία των τριάντα ετών, ετοιμαζόταν πια, για την έναρξη της θυσιαστικής, αλλά, στο τέλος, ένδοξης, κοσμοσωτήριας πορείας Του επί της γης. Η αρχή θα γινόταν, ακριβώς, με τη Βάπτισή Του. Επίγεια τα φαινόμενα, που, με εξαιρετική απλότητα παρουσιάζουν οι ευαγγελιστές. Αλλά, «υπέρ τους ουρανοί» τα νοούμενα της μεγάλης Εορτής, που, τόσο πολύ έχει διαποτίσει τη ζωή του λαού μας, όπως δείχνουν και τα πολυποίκιλα έθιμά του.

Ακολουθώντας τα βήματα του Ιησού, με συγκίνηση ατενίζουμε τον Ιορδάνη, καθώς, τα νερά του αγιάστηκαν από το πανάχραντο σώμα Του. Στη μνήμη μας έρχονται ιερές ιστορίες και μεγάλες μορφές της Παλαιάς Διαθήκης, που έζησαν τόσα θαύματα σ' αυτό τον ποταμό, όπως: το πέραςμα του Ιησού του Ναυή, η θεραπεία του Νεεμάν του Σύρου από τη λέπρα, το πέραςμα του Ηλία με τον Ελισαίο, η ανάληψη του προφήτη στους ουρανοί κ. ά. Όλα αυτά τα γεγονότα αναφέρονται σε ψαλμούς και ύμνους της Εορτής, για να φανούν οι προεικονίσεις της Βαπτίσεως του Χριστού και οι σπουδαιότατοι συμβολισμοί τους.

Από τα αρχαία χρόνια, σε το πολλούς λαούς, το νερό αποτελούσε βασικό θρησκευτικό σύμβολο. Ακόμα και σήμερα, σε διάφορες θρησκείες, όπως ο Ινδουισμός, το «βύθισμα» των πιστών στα νερά «ιερών» ποταμών, συνεπάγεται τον «εξαγνισμό» τους από τις αμαρτίες.

Ο ορθόδοξος ιερέας Thomas Horoko γράφει:

«Δεν μπορούμε να πλυθούμε σε οποιονδήποτε ποταμό και να καθαριστούμε; Η απάντηση του Θεού είναι: όχι. Μόνο στον Ιορδάνη, με το βάπτισμα του Χριστού, καθαριζόμαστε από όλες μας τις αμαρτίες. Μόνο δια μέσου του Ιορδάνη εισερχόμαστε στη χώρα των ζώντων, στη γη της επαγγελίας της Βασιλείας του Θεού. Μόνο δια των αγιασμένων υδάτων του Ιορδάνη μας εξαγιάζει ο Θεός, για πάντα» («ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΗ ΠΑΣΧΑΛΙΑ», σελ.233-234).

Άραγε, γιατί;

Πρώτα- πρώτα, ας θυμηθούμε τη φυσιογνωμία και το έργο που επιτελούσε ο τελευταίος και μεγαλύτερος των Προφητών, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής. Στο μεταίχμιο Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, ορισμένος «εκ κοιλίας μητρός» να ανοίξει το δρόμο του Κυρίου: η «φωνή του Λόγου», ο «λύχνος του φωτός», ο αυγερινός του Ηλίου της δικαιοσύνης. Καλούσε τους ανθρώπους σε μετάνοια, κήρυσσε την έλευση της Βασιλείας των ουρανών, βάπτιζε πλήθη ανθρώπων που τον αναζητούσαν στην έρημο του Ιορδάνη και ήλεγχε αυστηρά τους ισχυρούς, πληρώνοντας αυτό τον έλεγχο, όπως γνωρίζουμε, με τον αποκεφαλισμό του.

Αντικρίζοντας, αυτός ο επιγίαιος άγγελος, τον Κύριο, τον οποίο, τα νερά «είδσαν και εφοβήθησαν, «σύντρομος γέγονεν, και εβόησε λέγων- Πώς φωτίσει ο λύχνος το Φως; Πώς χειροθετήσει δούλος τον Δεσπότην;» Σε κάποιον προεόρτιο ύμνο, ο Ιωάννης, έκθαμβος, φωνάζει δυνατά: «πόση ταπείνωση, Σωτήρα μου, τι είδους φτώχεια είναι αυτή που περιβάλλεσαι; Εσύ, που, από πλούτο αγαθότητας, τον πεσμένο άνθρωπο ανύψωσες ως εύσπλαχνος, αφού ντύθηκες ο ίδιος την ανθρώπινη φύση του». Υπακούοντας, τελικά, στον Κύριο, με απερίγραπτο δέος τον βαπτίζει!

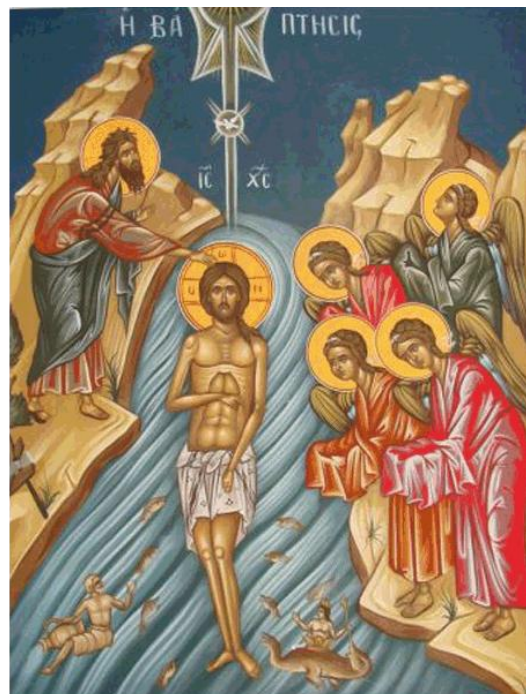
Γ'

Η ορθόδοξη εικόνα της Βαπτίσεως, με το «δικό της τρόπο», ιστορεί τα γεγονότα. Συγχρόνως, περικλείει βαθύτατα θεολογικά νοήματα και συμβολισμούς:

1. Ξεκινώντας από ψηλά, παρατηρούμε ένα φωτεινό ημικύκλιο, που συμβολίζει τους «ανοιγμένους ουρανούς». Από κει, χρυσές ακτίνες ξεχύνονται, για να φωτίσουν τον κόσμο. Πιο κάτω, σ' ένα κύκλο, το Άγιο Πνεύμα συμβολίζεται ως λευκό περιστέρι.

2. Μας εντυπωσιάζουν οι ψηλοί, απόκρημνοι, κοφτεροί βράχοι, που, συγκλίνοντας, σα να σχηματίζουν σπήλαιο. Κι ανάμεσά τους, το ποτάμι-ως «υγρός τάφος»- ν' αγκαλιάζει ολόσωμο τον Κύριο, ο οποίος, «καταβάς εν ύδασιν έδησε τον

ισχυρόν» και, ως αναμάρτητος, ανέβηκε αμέσως. Η κάθοδός Του στα νερά καθαγιάζει ολόκληρη την κτίση. Ενώ, σύμφωνα με τον άγιο Ιωάννη το Χρυσόστομο, και με την άνοδό Του, σημαίνονται, αντίστοιχα, ο θάνατος και η

Ανάστασή Του.

3. Ο Χριστός-«νέος Αδάμ»-γυμνός από τη δόξα της θεότητας, ευλογεί τα νερά και τα ετοιμάζει ως νερά της βαπτίσεως. Το άγιο πρόσωπό Του, σοβαρό.

Στοχαστικός- Μέγα το Μυστήριο.

Σε μερικές εικόνες, ο Κύριος πατάει σε μια πλάκα, κι από κάτω της, φίδια-πνεύματα ακάθαρτα- «συ συνέτριψας τας κεφαλάς των δρακόντων επί ύδατος», κατά τον ψαλμωδό.

4. Ο Πρόδρομος, ασκητικός, τρομαγμένος, με έκφραση αυστηρή και σοβαρή, σε στάση προσευχής, τελετουργική- να «χειροθετεί» το Χριστό. Δίπλα του, ένα δέντρο με μίαν αξίνα-σύμβολο των λόγων του Προφήτη (Ματθ. 1,10). Η θεία δίκη, ήδη βρίσκεται ανάμεσά μας, διαλέγοντας τα καρποφόρα από τα άκαρπα δέντρα.

5. Στην όχθη του ποταμού, τρεις άγγελοι, έντρομοι, σε στάση προσκυνήσεως, με τα χέρια σκεπασμένα- ένδειξη τιμής και σεβασμού. Και,

6. Το τοπίο συμπληρώνεται με ψάρια να κολυμπούν στον ποταμό, καθώς και: από έναν άντρα- σύμβολο του Ιορδάνη και μια γυναίκα με ροδόχροο φόρεμα- τη Θάλασσα την Ερυθρά να συμβολίζει.

Ανακεφαλαιώνοντας όλα τα παραπάνω, παρατηρούμε τα εξής:

Πρώτο: η Βάπτισμα του Κυρίου προεικονίστηκε και προετοιμάστηκε με πολλά γεγονότα, από τη διάβαση της Ερυθράς Θάλασσας, ως το βάπτισμα μετανοίας του Προδρόμου.

Δεύτερο: έγινε στον κατάλληλο καιρό. Σε μια κρίσιμη, «αποκαλυπτική» στιγμή, σε εκπλήρωση των προφητειών της Παλαιάς Διαθήκης.

Τρίτο: οι Ψαλμοί, οι ύμνοι και οι Ευχές μιλούν για το Μέγα Μυστήριο-μάλλον, για μια σειρά θαυμάτων που συμβαίνουν στον Ιορδάνη.

Τέταρτο: ο Χριστός ασκεί σωστική ελκτική δύναμη, όντας στο κέντρο της ζωής και του κόσμου-όλης της υλικής και πνευματικής δημιουργίας. Όπως και στη Σάρκωση, έτσι και στη Βάπτισή Του, συνειδητώς και εκουσίως ταπεινώνεται. Με την απεριγράπτη συγκατάβασή Του συμπάσχει με τους ανθρώπους- αδελφούς Του, για να τους σώσει.

Άγιοι Πατέρες, όπως ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός, επισημαίνουν διάφορους άλλους λόγους της Βαπτίσεως: την εκπλήρωση του Νόμου-την καταπολέμηση των αμαρτιών του ανθρωπίνου γένους-τον αγιασμό του Προδρόμου και των υδάτων-την προτύπωση του χριστιανικού βαπτίσματος, κ. ά. Το πιο εκπληκτικό, όμως, είναι η κάθοδος του Αγίου Πνεύματος και η προσκύνηση της Αγίας Τριάδος. Η Εκκλησία, με τη μεγαλοπρεπή τελετουργία της, δίνει την αίσθηση της αναδημιουργίας του κόσμου, όχι μόνο ως αποκατάσταση της αρχέγονης ομορφιάς, αλλά, στην προοπτική της εσχατολογικής δόξας, χαράς και θείας Παρουσίας: «Επεφάνη ο Σωτήρ, η χάρις η αλήθεια, εν ρείθροις του Ιορδάνου, και τους εν σκότει και σκιά, καθεύδοντας εφώτισε- και γαρ ήλθεν εφάνη, το φως το απρόσιτον».

Έκθαμβοι μπροστά στα Άγια Θεοφάνεια, ατενίζουμε με δέος τα ζωηφόρα νάματα του αγιασμένου ποταμού. Παντού όπου τελείται ο Μέγας Αγιασμός, με βαθιά κατάνυξη ακούμε το συγκλονιστικό προσκλητήριο: «Φωνή Κυρίου επί των υδάτων, βοά λέγουσα- δεύτε λάβετε πάντες, Πνεύμα σοφίας, Πνεύμα συνέσεως, Πνεύμα φόβου Θεού, του επιφανέντος Χριστού».

«Η θάλασσα είδε, και έφυγεν, ο Ιορδάνης εστράφη εις τα οπίσω», ψάλλομε στις εκκλησιές, επαναλαμβάνοντας τα λόγια του προφήτη. Γύρισε προς τις πηγές του- Ιόρ και Δαν- ο ποταμός, συμβολίζοντας, κατά τον Άγιο Ιωάννη το Χρυσόστομο, την αναστροφή της πορείας του ανθρωπίνου γένους προς τη Νεκρά Θάλασσα. Τη σωτηρία, δηλαδή, που μας χάρισε ο Κύριος από τον πνευματικό θάνατο- την αμαρτία.

Σε μια τόσο κρίσιμη εποχή, όπως η δική μας, η ανάγκη της αληθινής μετάνοιας και της επιστροφής στις πηγές της ζωής της Εκκλησίας μας, προβάλλει

επιτακτική. Μονάχα προς αυτή την κατεύθυνση στρεφόμενοι, και, βιώνοντας το Μυστήριο του Χριστού εκκλησιαστικά, μπορούμε να μετέχουμε επαξίως και να ελπίζουμε στην αναγεννητική δύναμη της μεγάλης Εορτής.

«Τρυφή ζωτική, εκ χειμάρρου Ιορδάνου, ανέβλυσεν ημίν, του Βαπτίσματος η χάρις, εν ω οι φωτισθέντες, τω Βαπτίσματι, λέγομεν- Δόξα τω φανέντι εν τω κόσμω και ζωήν ημίν παρεσχηκότι- ω και ψάλλομεν- Ευλογημένος ο φανείς, Θεός ημών δόξα σοι».